

Nr 101.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till uppehållande under budgetåret 1925—1926 av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor; given Stockholms slott den 6 mars 1925.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 mars 1925.

Näiivarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDEES, LABSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Möller, anför:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t med bifall till min därom gjorda hemställan (femte huvudtiteln, punkt 61) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1925—1926 anvisa *dels* till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor ett extra anslag av 9,225 kronor, *dels ock* till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt ett extra förslagsanslag av 13,300 kronor.

Vid bifall till berörda anslagsäskanden skulle avlönings- och omkostnadsstaterna för anstalten under budgetåret 1925—1926 te sig på följande sätt (jfr. statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, sid. 208 och 209):

Avlöningsstat.

	L ö n			Tjänstgöringspenningar	Summa	
	Oreducerat belopp	Pensionsavgift motsvarande belopp	Reducerat belopp			
1 föreståndarinna	1,450	50	1,400	1,000	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 handarbetslärarinna	1,000	50	950	800	1,750	
1 vaktmästare	1,000	25	975	500	1,475	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Till vikariatsersättning, extra personal och tjänstepersonal samt för förändring av räkenskaperna	—	—	—	—	3,600	
Summa	—	—	—	—	9,225	

Anmärkingar:

1. Föreståndarinnan, handarbetslärarinnan och vaktmästaren erhålla fri bostad, fri uppvärmning samt elektrisk belysning. Armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock av befattningshavaren.

2. Därest föreståndarinnan eller handarbetslärarinnan äger delaktighet i statsunderstödd pensionsanstalt, höjes avlöningen med mot pensionsavgift svarande belopp.

Omkostnadsstat.

Utgifter:

Kosthåll för personalen (5 st. à kronor 1: 60 per dag), förslagsvis	kronor	2,920: —
Kosthåll för eleverna (30 st. à 1 krona per dag), förslagsvis	»	10,950: —
Beklädnad och sängkläder (à 100 kronor per elev),	»	3,000: —
Undervisningsmateriel och böcker,	»	300: —
Läkare och sjukvård,	»	1,000: —
Värme och lyse,	»	5,000: —
Tvätt och renhållning,	»	1,050: —
Fastighetens underhåll,	»	500: —
Underhåll av inventarier,	»	500: —
Inköp av arbetsmateriel,	»	750: —
Elevbelöningar,	»	300: —
Idrotts- och lekmateriel,	»	150: —
Diverse utgifter,	»	2,080: —
	Summa kronor	28,500: —

Inkomster:

Avgifter för 30 elever, förslagsvis	kronor 15,200:—
Statens tillskott, förslagsvis	» 13,300:—
	<hr/>
	Summa kronor 28,500:—

Dessa stater voro i huvudsak baserade på förslag i vederbörande hänseenden av anstaltens styrelse.

I skrivelse den 18 februari 1925, som av skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:ts överlämnats med utlåtande den 24 i samma månad, har nu anstaltsstyrelsen gjort framställning om beredande av medel till anställande av två befattningshavare vid anstalten från och med ingången av nästa budgetår utöver det antal, som tidigare förutsatts.

Till stöd härför har anstaltsstyrelsen anfört följande.

Sedan statens uppfostringsanstalt för vanartade sinnesslöa flickor i Vänersborg år 1924 började sin verksamhet, hade i anstalten efter ansökan intagits 20 elever. Av dessa hade fem epilepsi. Flickornas medelålder vore betydligt högre än den, med vilken man räknade vid planläggningen av anstaltens arbete och vid bestämmandet av antalet där anställd personal. Arbetet vid anstalten, som alltid måste bli synnerligen betungande på grund av beskaffenheten av dess klientel, hade härigenom blivit ännu tyngre än beräknat. Härtill hade även bidragit, att elevernas arbetsförmåga visat sig betydligt mindre än man tänkt sig, varför man av dem ej fått beräknad hjälp. En ständig omvårdnad och en ständig vaksamhet beträffande eleverna vore tröttande och gäve behov av ej alltför långa arbetsdagar. Med nuvarande personal vore det emellertid omöjligt att tillmötesgå befogade anspråk på ledighet. Då därjämte för personalen beräknade löner vore lägre än lönerna för motsvarande befattningar vid det närbelägna hospitalet ökade detta svårigheterna att förmå personalen att uthärda med det krävande arbetet.

Styrelsen såge sig därför nödsakad såväl av skyldig hänsyn till berättigade krav från de anställdas sida som av omsorg om en god rekrytering och ej alltför täta ombyten av anställda att redan nu begära anslag för anställande av ytterligare två befattningshavare.

Efter erinran om att anstaltens personal för närvarande bestode av en föreståndarinna, vilken åvilade den teoretiska undervisningen och uppsikten över anstalten i dess helhet, en handarbetslärarinna, två dag- och en nattsköterska, kokerska och köksbiträde samt vaktmästare yttrar styrelsen rörande handarbetslärarinnsans och sköterskornas arbetstid följande.

Handarbetslärarinnsans arbetsdag började klockan 8 f. m. och slutade 7.20 e. m. med en beräknad ledighet mellan 2.30—4.30. Varannan vecka, då föreståndarinnan skötte vakten under elevernas måltidstimmar, erhöille lärarinnan motsvarande ledighet. Men utom denna regelbundna arbetsdag komme på kvällarna ett betydande arbete med planerande och ordnande av nya vävar och andra handarbeten. För utförande av vissa arbeten hade biträde av de med annat arbete strängt sysselsatta sköterskorna måst anlitas.

Dagsköterskornas arbetsdag började klockan 7 på morgonen och slutade klockan 8 på kvällen, då nattsköterskan ryckte in. Under denna tid hölle sköterskorna uppsikt över eleverna cirka 4½ timmar — den övriga delen av dagen upptoges med allt inomhus utom i köket förekommande arbete.

En dags ledighet lämnades i veckan, men då måste den tjänstgörande sköterskan utföra bägges arbete.

Under hänvisning härtill förklarar anstaltsstyrelsen det vara nödvändigt, att ytterligare en handarbetslärarinna och ett biträde anställdes. Härutinnan anföres från anstaltsstyrelsens sida följande.

Två handarbetslärarinnor, av vilka en helst borde vara van att handskas med elever av detta slag, syntes behöfligt redan vid undervisningen av en så pass stor klass som den nuvarande och bleve det ännu mer, då elevantalet ökades. Hjälp av handarbetslärarinnorna kunde då också lämnas sköterskorna i stället för att nu sköterskorna måste biträda handarbetslärarinnan. Det nya biträdet vore behöfligt för sömnad. Nyanskaffning och reparation av elevernas kläder hade på grund av elevernas skadegörelse å och dåliga omvårdnad om sina tillhörigheter visat sig vara ett mer omfattande arbete än som beräknats. Även detta biträde kunde beräknas underlätta sköterskornas nuvarande arbete.

Vid bifall till förevarande förslag skulle anstaltens avlöningsstat enligt styrelsens uppfattning behöva ökas med följande belopp:

1 handarbetslärarinna	kronor 1,750: —
till vikariatsersättningar, extra personal och tjänstepersonal m. m.	
1 biträde	kronor 420: —
vikariatsersättning:	
för en handarbetslärarinna	» 225: —
för ett biträde	» 30: —
	» 675: —
	<u>kronor 2,425: —</u>

Härjämte skulle i avseende å anstaltens anslag för driftkostnader höjning krävas motsvarande utgiften till kosthåll för ytterligare en person. Denna utgift, beräknad efter kronor 1:60 per dag, skulle uppgå till 584 kronor.

Skolöverstyrelsen.

I sitt förenämnda utlåtande har skolöverstyrelsen till en början meddelat, att överinspektören för sinnessjukvården och pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen, vilka under hösten 1924 inspekterat ifrågavarande uppfostringsanstalt, under hand meddelat överstyrelsen, att de för sin del tillstyrkte anstaltsstyrelsens nu föreliggande framställning.

För egen del har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Av anstaltsstyrelsens redogörelse för arbetsförhållandena inom anstalten syntes oförtydligt framgå, att de nu anställda befattningshavarna hade en synnerligen ansträngande tjänstgöring. Den erfarenhet, som vunnits under den jämförelsevis korta tid, anstalten varit i verksamhet, gäve också vid handen, att man icke av de omhändertagna skyddslingarna kunde erhålla den hjälp i arbetet, som man vid statens uppgörande beräknat. Tvärtom krävde de i olika avseenden svårhanterliga skyddslingarna en oavlätlig omvårdnad och vaksamhet från personalens sida, varigenom arbetet bleve i hög grad tröttande. I ännu högre grad torde så bliva fallet, sedan skyddslingarnas antal ökats till ett trettioital, vilket väntades ske under loppet av nästa budgetår.

Då det enligt överstyrelsens uppfattning vore av synnerlig vikt, att intet eftersattes i fråga om tillsynen över anstaltens skyddslingar, och då en

sådan tillsyn torde kräva ökad personal, ansåge sig överstyrelsen böra biträda styrelsens föreliggande framställning.

I det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen framlagda förslaget till avlöningsstat skulle enligt överstyrelsens uppfattning vid ett bifall till nu föreliggande framställning behöva vidtagas de ändringar, att ytterligare en handarbetslärarinna med en årlig avlöning av 1,750 kronor uppfördes i staten och posten till vikariatsersättningar, extra personal och tjänstepersonal samt för förande av räkenskaperna ökades med 675 kronor till 4,275 kronor. till följd varav statens slutsumma komme att ökas med 2,425 kronor till 11,650 kronor. Vidare skulle i den av Kungl. Maj:t föreslagna omkostnadsstaten posterna kosthåll för personalen och statens tillskott komma att ökas med 584 kronor till respektive 3,504 kronor och 13,884 kronor. varigenom hela omkostnadsstaten skulle komma att balansera på ett belopp av 29,084 kronor i stället för 28,500 kronor.

I anslutning till det sålunda anförda har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av vad därutinnan i statsverkspropositionen föreslagits — i särskild proposition föreslå riksdagen att för budgetåret 1925—1926 bevilja dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor ett extra anslag av 11,650 kronor, dels ock till bidrag till driftkostnader i övrigt vid anstalten ett extra förslagsanslag av 13,884 kronor.

Den utredning, som nu föreligger och alltså icke kunde vara vägledande för mitt ståndpunktstagande i frågan vid behandlingen av årets statsverksproposition, synes giva vid handen, att anstaltens personal redan med nuvarande antal skyddslingar måste anses för fåtalig. Då en relativt avsevärd ökning av klientelet kan väntas under nästa budgetår, torde en ökning av personalbeståndet från och med nämnda tid vara ofrånkomlig, därest anstalten skall kunna erbjuda en fullgod vård åt de därstädes intagna.

Anstaltsstyrelsens förslag innebär anställande av ytterligare en handarbetslärarinna samt ett biträde, som huvudsakligen skulle sysselsättas med sömnad för anstaltens behov. Avlöningsförmånerna till handarbetslärarinnan hava beräknats skola bliva desamma som för den nu anställda. Begynnelseavlöningen enligt stat åt den nya befattningshavaren skulle alltså uppgå till 1,750 kronor. Härjämte har ifrågasatts en ökning av den i avlöningsstaten upptagna posten till vikariatsersättningar, extra personal och tjänstepersonal samt för förande av räkenskaper med 225 kronor till beredande av ersättning åt vikarie, i fall av behov, för den nya handarbetslärarinnan.

För det nya biträdet har föreslagits en kontant avlöning å 420 kronor samt fri kost. I enlighet härmed skulle nyssnämnda anslagspost till vikariatsersättningar m. m. ökas med berörda belopp å 420 kronor jämte ett belopp å 30 kronor till ersättning åt vikarie för nämnda biträde. Utgifterna för fri kost åt samma biträde hava ansetts kräva en höjning med 584 kronor av envar av vederbörande två poster i driftkostnadsstaten.

För min del får jag, i likhet med skolöverstyrelsen, förorda anstaltsstyrelsens förslag att utöka personalen genom anställande av ytterligare en lärarinna och ett biträde. Mot de för handarbetslärarinnan ifrågasatta avlöningsförmånerna har jag intet att erinra. Däremot synes mig det till ersättning

för vikarie åt henne beräknade beloppet av 225 kronor kunna nedsättas till 150 kronor. Förslaget om en grundavlönning å 420 kronor till det nya biträdet finner jag mig kunna godtaga, och får jag till stöd härför åberopa vad jag anfört i statsverkspropositionen rörande ersättning med enahanda belopp åt ett biträde för köksgöromål, tvätt och bakning. De till ersättning åt vikarie för nu ifrågavarande biträde och till kosthåll åt biträdet beräknade beloppen giva icke anledning till erinran från min sida.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle i avseende å det i statsverkspropositionen intagna förslaget till avlöningsstat för budgetåret 1925—1926 ändring behöva vidtagas på det sätt, att å staten uppfördes ytterligare en handarbetslärarinna med avlöning lika med den nuvarande handarbetslärarinnan. Härjämte skulle avlöningsposten till vikariatsersättningar m. m., i statsverkspropositionen upptagen till 3,600 kronor, ökas med (420 + 150 + 30) 600 kronor till 4,200 kronor. Statens slutsumma skulle alltså uppgå till 11,575 kronor mot 9,225 kronor enligt förslaget uti statsverkspropositionen, vilket innebär en höjning med 2,350 kronor. Därest, såsom nu förordats, ytterligare en handarbetslärarinna uppföres å staten, tarva de till densamma hörande två anmärkningarna vissa smärre redaktionella ändringar.

Det nu förordade förslaget till avlöningsstat skulle med iakttagande av det nyss sagda erhålla följande utseende:

Avlöningsstat.

	L ö n			Tjänstgöringspenningar	Summa.	
	Oreducerat belopp	Pensionsavgift motsvarande belopp	Reducerat belopp			
1 föreståndarinna	1,450	50	1,400	1,000	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 300 kronor, efter 10 år med ytterligare 300 kronor och efter 15 år med än ytterligare 300 kronor.
1 handarbetslärarinna	1,000	50	950	800	1,750	
1 d.o.	1,000	50	950	800	1,750	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor.
1 vaktmästare	1,000	25	975	500	1,475	
Till vikariatsersättningar, extra personal och tjänstepersonal samt för förändring av räkenskaperna	—	—	—	—	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Summa	—	—	—	—	11,575	

Anmärkingar:

1. Föreståndarinna, handarbetslärarinna och vaktmästare erhålla fri bostad, fri uppvärming samt elektrisk belysning. Armatur och lampor för elektrisk belysning bekostas dock av befattningshavaren.
2. Därest föreståndarinna eller handarbetslärarinna äger delaktighet i statsunderstödd pensionsanstalt, höjes avlöningen med mot pensionsavgift svarande belopp.

Beträffande omkostnadsstaten skulle denna, vid bifall till vad jag ovan i hithörande avseende ifrågasatt, i förhållande till den i statsverkspropositionen föreslagna omkostnadsstaten, erhålla en ökning å utgiftssidan av posten kosthåll för personalen från 2,920 kronor med 584 kronor till 3,504 kronor samtidigt med att å inkomstsidan posten statens tillskott, förut beräknad till 13,300 kronor, höjdes med motsvarande belopp. För utjämnande av statens slutsumma torde emellertid posten diverse utgifter, som i den uti statsverkspropositionen intagna förslagsstaten beräknats till 2,080 kronor, böra höjas till 2,096 kronor, i vilket fall posten statens tillskott skulle beräknas till 13,900 kronor. Hela omkostnadsstaten skulle då komma att balansera på ett belopp av 29,100 kronor mot 28,500 kronor enligt förslaget till omkostnadsstat i statsverkspropositionen.

Vid bifall till vad jag här föreslagit skulle omkostnadsstaten för ifrågasatt anstalt beträffande budgetåret 1925—1926 te sig på följande sätt.

Utgifter:

Kosthåll för personalen (6 st. à kronor 1: 60 per dag), förslagsvis	kronor 3,504: —
Kosthåll för eleverna (30 st. à 1 krona per dag), förslagsvis	» 10,950: —
Beklädnad och sängkläder (à 100 kronor per elev), »	» 3,000: —
Undervisningsmateriel och böcker, förslagsvis	» 300: —
Läkare och sjukvård, »	» 1,000: —
Värme och lyse, »	» 5,000: —
Tvätt och renhållning, »	» 1,050: —
Fastighetens underhåll, »	» 500: —
Underhåll av inventarier, »	» 500: —
Inköp av arbetsmateriel, »	» 750: —
Elevbelöningar, »	» 300: —
Idrotts- och lekmateriel, »	» 150: —
Diverse utgifter, »	» 2,096: —
Summa kronor	29,100: —

Inkomster:

Avgifter för 30 elever, förslagsvis	kronor 15,200: —
Statens tillskott, »	» 13,900: —
Summa kronor	29,100: —

Det för anstalten erforderliga avlöningsanslaget skulle i anslutning till det ovan anförda behöva för nästa budgetår upptagas till 11,575 kronor och driftkostnadsanslaget till 13,900 kronor mot i 1925 års statsverksproposition äskade belopp av respektive 9,225 kronor och 13,300 kronor. Enligt vad jag av t. f. chefen för finansdepartementet inhämtat, torde erforderliga medel kunna beredas å budgeten till täckande av de merkostnader, som ett bifall till nu förevarande förslag sålunda skulle föranleda.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1925—1926 anvisa

dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor ett extra anslag av 11,575 kronor;

Kungl. Maj:ts proposition nr 101.

dels ock till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt ett extra förslagsanslag av 13,900 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.